

אלנעים מוחמד ו-5 אחרים

כולם ע"י עו"ד עודד פלר ו/או אבינעם כהן
מ"משנה" – המרכז הקליני למשפט וחברה
בית הספר למשפטים ע"ש חיים שטריקס
המסלול האקדמי המכללה למנהל
שדי יצחק רבין 7, ראשון לציון
טל': 052-2541763; פקס: 077-4701563
דוא"ל: odedfe@colman.ac.il

העותרים

נ ג ד

1. נציבת בתי הסוהר

2. מנהל "מרכז השהייה חולות"

על ידי פרקליטות המדינה,

משרד המשפטים, ירושלים

טל': 02-6466590; פקס: 02-6467011

המשיבים

תגובה מקדמית מטעם המשיבים

בהתאם להחלטת כב' השופט י' דנציגר מיום 1.6.16, ולארכות שניתנו, מוגשת בזאת תגובתם
המקדמית של המשיבים לעתירה שבכותרת.

1. עניינה של העתירה, בבקשת העותרים להורות למשיבים לבוא וליתן טעם, כדלקמן:

"א. מדוע לא יפעלו להפעלתם של עוד חוגים מגוונים ב"מרכז השהייה
חולות" (להלן – מתקן חולות) ובכלל זה גם חוגי ספורט, המבוססים על
רצונותיהם של השוהים במתקן, ומותאמים למספרם;
ב. מדוע לא יפעלו לפתיחתן של כיתות הלימוד באגפים במתקן
"חולות" לשימוש השוהים בכל ימות השבוע ולאספקת ציוד לכיתות על
מנת שאפשר יהיה לעשות בהן שימוש;
ג. מדוע לא יותקנו מתקני ספורט נוספים במתקן "חולות", ומדוע לא
יחולק ציוד הספורט לשוהים במתקן בכל ימות השבוע, והכל בהתאמה
למספרם של השוהים במתקן".

2. הנה כי כן, עניינה של העתירה תחום לטענות שונות של העותרים ביחס להיקף פעילות
החוגים, הלימוד, הפנאי והספורט המסופקים על-ידי המדינה לשוהים במרכז השהייה.
דין טענות אלו להידחות כבר במישור העובדתי.

3. כפי שיפורט להלן, המשיבים פעלו ועודם פועלים באופן סביר לאספקת השירותים השונים הנזכרים בכל אחד מראשיו השונים של הצו-על-תנאי, ואף מקיימים חשיבה מתמדת על מנת לשפר ולטייב את כל אחד מנושאים אלו. ונפרט.

התשתית העובדתית הצריכה לעניין-

שירותי הספורט, החינוך וההכשרה המקצועית הניתנים במרכז השהייה

4. העותרים טוענים בעתירתם כי הפעילויות היזומות המוצעות לשהייה, ניתנות באופן מצומצם ומינימאלי. בכל הכבוד, טענות אלה אינן תואמות לנתונים שבידי המשיבים.

5. המשיבים יטענו כי במרכז השהייה מתנהלת קשת רחבה של פעילויות, וזאת בתחומי החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי. נעמוד על הדברים כסדרם.

6. במסגרת ההכשרה המקצועית מתקיימים כיום שלושה קורסים - קורס גבס וצבע (שהחל לפעול בעת האחרונה), קורס גננות-נוי וכן קורס ריצוף וקרמיקה. יצוין כי בימים אלו נבחנת האפשרות לפתוח בחודשים הקרובים הכשרה מקצועית בתחומים נוספים. בשלב זה בכוונת המשיבים לפתוח קורס אינסטלציה ושרברבות. לא למותר לציין כי בעבר ניתנה הכשרה מקצועית ללימוד מלאכת הספרות, אך זו הוקפאה נכון לעתה בשל חוסר היענות מצד השהייה.

קורסי ההכשרה המקצועיים מועברים ב-8 מפגשים, בהיקף של 40 שעות. יצוין כי קורסי ההכשרה מועברים בכלל הפלחים שבמרכז השהייה, כך שהשהייה יכולים להשתלב בכל הכשרה בה הם חפצים.

7. כמו-כן, המרכז מפעיל, באמצעות משרד החינוך, כיתות ללימודי אנגלית ומתמטיקה בהיקף של כ-40 שעות שבועיות (תכנית הלימודים נקבעת על-ידי משרד החינוך).

8. לצד ההכשרות המקצועיות, כמו גם כיתות הלימוד, מופעלים במרכז חוגים שונים בתחום המוזיקה, האומנות, והספורט.

9. למרבה הצער, הניסיון מלמד כי השהייה בוחרים שלא לנצל את השירות שניתן במלואו, ובחלק מן המקרים, אף אלו הבוחרים להשתתף בפעילויות, אינם שומרים על יציבות ורציפות בהשתתפות בפעילויות העומדות לרשותם.

כך לדוגמה, הנתונים לשנת 2016 מלמדים באופן מובהק כי בכיתות הלימוד המופעלות על-ידי מורים ממועד החינוך, ובהן נלמדים שיעורי אנגלית ומתמטיקה, מספר המשתתפים היה נמוך ביותר, ועמד על כ-30% מהקיבולת המקסימאלית, העומדת על 620 שוהים למחזור לימודים. הוא הדין גם באשר לחוגים, שבהם מספר המשתתפים עמד על 37% מהקיבולת המקסימאלית, העומדת על 720 שוהים.

עוד יוער, כי אף ששיעור ההשתתפות בקורסי ההכשרה המקצועית הוא גבוה יותר משיעור ההשתתפות בשיעורים שהוזכרו מעלה, הרי שגם שיעור זה עודנו רחוק ממיצוי מקסימאלי ועומד על כ-80%. כמו-כן, רבים מהמשתתפים בקורסי ההכשרה אינם מתמידים ופורשים "באמצע הדרך", באופן שמונע מהם לסיים הליך הכשרה מלא - וחבל.

בצד זאת, בחודשים האחרונים, לאחר תהליך הסברה וליווי צמוד של השוהים החדשים שנקלטו במרכז החל מחודש אוגוסט 2016, ניכרת מגמה של יציבות והתמדה בהשתתפותם של השוהים בקורסי ההכשרה, ובעיקר בקורס ריצוף וקרמיקה ובקורס גבס וצבע. בכוונת המשיבים להמשיך בתהליך ההסברה והליווי, מוך מטרה לשמור על מגמה חיובית זו.

10. מלבד קשת רחבה של פעילויות אלו, עומדות לרווחת השוהים 48 כיתות לימוד ממוזגות ומצוידות בשולחנות, כסאות ולוחות כתיבה, לפעילות בכל ימות השבוע (4 כיתות בכל אגף). הכיתות עומדות לרשות השוהים למשך 12 שעות ביממה, בין השעות 08:00-20:00. זאת בנוסף על 12 כיתות לימוד המצויות במרכזי הפלחים (4 כיתות במרכז כל פלח). יובהר, כי אין כל מניעה לעשות שימוש בכיתות הלימוד. שוהה המעוניין לעשות שימוש בכיתת לימוד, נדרש להפקיד את כרטיס השוהה כנגד קבלת הכיתה והחזרתה לאחר סיום הפעילות. הכרטיס מוחזר לידי השוהה לאחר בדיקה כי הכיתה ראויה להמשך פעילות, וזאת לשם שמירה על הציוד שבכיתות.

ואכן, כיום מפעילים השוהים 15 כיתות ללימוד עצמאי, המופעלות על ידם ולבחירתם בשעות הבוקר ואחר הצהריים. עד לחודש נובמבר 2016 סופקו לשוהים כלי כתיבה לשימוש בלוח. החל מחודש נובמבר 2016, ועל פי בקשת השוהים, מסופקים גם מתברות, כלי כתיבה, וכן ציוד נוסף בהתאם להיקף הלומדים ולנדרש. תדירות אספקת הציוד תיבחן בהתאם לצריכה, וכן בכפוף לכך שיעשה שימוש בציוד לטובת לימודים בלבד.

ברי כי השוהים יכולים לעשות שימוש גם בציוד פרטי, וכן לרכוש ציוד נוסף במרכז המכר הפועל במרכז.

הווה אומר, מרכזו השהייה מעמיד בפני השוהים תשתיות הוראה מקיפות, המאפשרות בידם לקיים מערכי חינוך והוראה אוטונומיים, באופן חופשי, **בכל ימות השבוע**, מהשעה 08:00 בבוקר ועד השעה 20:00 בערב.

11. **בכל הקשור לפעילות הספורטיבית**, יצוין כי מרכז השהייה מחולק ל-3 פלחים, שבכל אחד 4 אגפים. בכל פלח קיימים 2 מגרשים מאובזרים במתקן כדורסל, 2 שערי קט רגל, מתקן למשחק כדור עף לרבות רשת, וכן מתקן לטניס שולחן. בסך הכל פועלים 24 מגרשים, בשטח של כ-860 מ"ר

כמו כן, עומד לרשות השהים ציוד ספורט מגוון, ובכלל זה כדורים לסוגי המשחקים השונים, כגון כדורגל וכדורסל. מסירת הפריטים לשהים מבוצעת מהשעה 08:00 בבוקר ועד 20:00 בערב, על-ידי עובדי המרכז, בתאום וכנגד כרטיס שוהה אשר מוחזר עם סיום הפעילות. מלבד זאת, בשטח הציבורי שבכל פלח מותקנים מתקני ספורט מקורים בהתאם לתקנים הישראליים, וברמת בטיחות גבוהה.

עוד יצוין בהקשר זה, ולשם ההמחשה בלבד, כי בשנת 2015 התקיים במרכז השהייה טורניר כדורגל שכלל קבוצות שונות, עם עשרות משתתפים ומאות מעודדים מקרב השהים.

12. במאמר מוסגר, המשיבים יצינו כי הדרישה להפקדת כרטיס שוהה בטרם קבלת ציוד או כיתה והשבתו עם החזרת הציוד, נובעת מהרצון לשמור על שלמות הציוד, זמינותו ותקינותו, לטובת כלל השהים במרכז; ועל מנת שיוכלו גם הם לעשות שימוש בציוד ובכיתות הלימוד. זוהי דרישה סבירה ביותר, שאינה מגלמת פגיעה כלשהי בשהים.

עמדת המשיב

13. מן המקובץ עד כה, עולה כי במסגרת המרכז פועלת מערכת חינוכית ענפה, המעמידה לרשות השהים מגוון רחב של פעילויות הכשרה מקצועית, חינוך וכן פנאי וספורט. עובדי המרכז אף משוחחים עם השהים ומדברנים אותם להשתתף בכלל הפעילויות.

14. עם זאת, כאמור, **הניסיון מלמד כי עד לאחרונה השהים בחרו שלא לנצל את השירות שניתן במלואו, ובמקרים רבים, אף אלו שבחרו להשתתף בפעילויות, לא שמרו על יציבות ורציפות בהשתתפות בפעילויות שהועמדו לרשותם.**

15. כפי שפורט בהרחבה בחלקה העובדתי של התגובה, ניכר כי המשיבים פועלים באופן נמרץ לשילוב השהים בפעילויות הכשרה מקצועית, חינוך, העשרה, פנאי וספורט. כלל הפעילויות המתוארות לעיל מגיעות כדי תקציבי עתק המועברים לטובת ולרווחת השהים. חרף השקעה זו, המציאות מלמדת על כך שהיקף הניצול של הפעילות המוצעת במקרים רבים הוא נמוך, ובמקרים אחרים אינו לטווח ארוך.

בנסיבות אלה, לעת הזו, ולנוכח הנתונים שהוצגו לעיל, המשיבים סבורים כי אין כל הצדקה להוסיף מעבר לפעילויות הקיימות שפורטו בתגובה זו, ובוודאי שלא עלה בידי העותרים להוכיח כי ישנה חובה משפטית לעשות כן.

16. מכל מקום, ומתוך רצון לפעול לרווחתם של השהים, בעת הקרובה תיבחן האפשרות לפתוח בחודשים הבאים הכשרה מקצועית גם בתחומים נוספים, ונזכיר כי כבר עתה התווספה הכשרה בתחום הגבס והצבע.

בהקשר זה יבקשו המשיבים לעדכן כי הם בוחנים את האפשרות לערוך סקר מפורט על מנת ללמוד על העדפותיהם ורצונותיהם של השהים.

17. משהגענו עד הלום, המשיבים יטענו כי הם פועלים באופן סביר לאספקת השירותים השונים הנזכרים בכל אחד מראשו השונים של הצו-על-תנאי, ודומה שהעתירה אינה נסמכת על תשתית עובדתית מדויקת.

בהתייחס לסעד הראשון - כאמור, קיים היצע מגוון של הכשרות מקצועיות, וכן פעילויות חינוך ופנאי, ובכוונת המשיבים אף להוסיף על ההיצע הקיים. **בהתייחס לסעד השני** – כאמור לעיל, המשיבים מעמידים לרשות השהים כיתות לימוד מרווחות וממוזגות, הזמינות להם במשך כל שעות הפעילות, ולאחרונה אף תומך המרכז בציוד הנדרש ללימוד בכיתות. **בהתייחס לסעד השלישי** – כפי שפורט מעלה, לרשותם של השהים מגוון רחב של מתקני ספורט מאובזרים, במשך כל שעות הפעילות.

18. מכל האמור עולה, כי אין מקום להעניק לעותרים את הסעדים שהתבקשו במסגרת העתירה.

מעיון בעתירה עולה, כי העותרים אינם תוקפים את חוקיות הפעלתו של המרכז, ושאלה זו הוכרעה זה מכבר על-ידי בית המשפט הנכבד במישור הדיון החוקתי. הסוגיה הניצבת לפתחו של בית המשפט הנכבד בעתירה זו היא סוגיה מינהלית בלבד, וכידוע, בית המשפט הנכבד יראה לנכון להתערב בסוגיות מעין אלה, רק במקרים בהם שיקול הדעת המינהלי לוקה בחוסר סבירות מובהק וקיצוני.

על כן, השאלה הנשאלת היא אחת – האם פעילויות החינוך, ההעשרה, הפנאי והספורט המסופקות על-ידי המשיבים במרכז השהייה הן סבירות. על יסוד התשתית העובדתית שנפרשה לעיל, התשובה לכך אף היא אחת – ובחיוב.

19. המשיבים יוסיפו ויטענו כי העותרים לא הצביעו על שיקול דעת לקוי וחוסר סבירות, וממילא לא על חוסר סבירות קיצוני המצדיק את התערבותו של בית המשפט הנכבד באופן הפעלתו של המרכז על ידי המשיבים. ההיפך הוא הנכון, כפי שפורט, המשיבים דואגים לרווחתם של השהים במרכז, והתנהלותם נטועה אפוא במרכז מתחם הסבירות.

20. אשר על כן, המשיבים יטענו כי העתירה אינה מגלה כל עילה להתערבות בשיקול דעתם של המשיבים ובאופן ניהולם את המרכז, ודינה להידחות תוך חיוב העותרים בהוצאות המשיבים.

21. טרם חתימה יצוין כי העותרים דן אינם שוהים עוד במרכז השהייה. העותר 1 אינו שוהה במרכז השהייה מיום 22.9.16; העותר 2 אינו שוהה במרכז השהייה מיום 18.8.16; העותר 3 אינו שוהה בישראל מיום 26/07/16; העותר 4 אינו שוהה במרכז השהייה מיום 20.10.16.

22. תגובה מקדמית זו נתמכת בתצהירו של גונדר משנה שלום יעקב, מנהל מרכז השהייה חולות.

היום, ט"ז חשוון תשע"ז

17 נובמבר 2016

פנחס גורט, עו"ד

עוזר לפרקליט המדינה

רון רוזנברג, עו"ד

סגן בכיר בפרקליטות המדינה